DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)

den 20 mars 1997 *

I mål C-295/95,

angående en begäran enligt protokollet av den 3 juni 1971 om EG-domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område från Circuit Court, County of Dublin, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Jackie Farrell

och

James Long,

angående tolkningen av artikel 5.2 i ovannämnda konvention av den 27 september 1968 (EGT L 299, 1972, s. 32) i dess ändrade lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungarikets Storbritannien och Nordirland tillträde (EGT L 304, s. 1 och, ändrad lydelse, s. 77) och enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1),

* Rättegångsspråk: engelska.

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden G.F. Mancini samt domarna C.N. Kakouris (referent), G. Hirsch, H. Ragnemalm och R. Schintgen,

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H.A. Rühl,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Jackie Farrell, genom Inge Clissmann, Senior Counsel, och Felix Mc Enroy, barrister, båda enligt fullmakt från David Bergin, solicitor, advokatbyrån O'Connor & Bergin,

— James Long, genom Ann Kelly, barrister, enligt fullmakt från Lavery Kirby & Co., solicitors,

— Irlands regering, genom Michael A. Buckley, Chief State Solicitor, i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom Ministerialrat Jörg Pirrung, förbundsjustitieministeriet, i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom Stephen Braviner, Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren José Luis Iglesias Buhigues och Barry Doherty, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 21 november 1996 av: Jackie Farrell, företrädd av David Bergin, Inge Clissmann och Felix Mc Enroy, James Long, företrädd av Sean Moylan, Senior Counsel, och Ann Kelly, Irlands regering, företrädd av Nuala Butler och Mary Cooke, barristers, samt kommissionen, företrädd av José Luis Iglesias Buhigues och Barry Doherty,

och efter att den 12 december 1996 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Circuit Court, County of Dublin, har genom beslut av den 15 maj 1995, som inkom till domstolen den 15 september samma år, enligt protokollet av den 3 juni 1971 om EG-domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32, nedan kallad konventionen) i dess ändrade lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland tillträde (EGT L 304, s. 1 och, ändrad lydelse, s. 77) och enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om

Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1) begärt att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande angående tolkningen av artikel 5.2 i konventionen.

2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Jackie Farrell, bosatt i Dalkey (Irland), och James Long med Brygge (Belgien) som sin vanliga vistelseort.

3 Av handlingarna i målet vid den nationella domstolen framgår att Jackie Farrell är moder till ett barn, fött den 3 juli 1988. Hon gör gällande att James Long är fader till barnet och har väckt talan mot honom vid District Court med yrkande om att denne skall betala underhållsbidrag för barnet.

4 James Long har, förutom att bestrida faderskapet, invänt att irländsk domstol inte är behörig att pröva Jackie Farrells talan.

5 Jackie Farrell har gjort gällande att irländsk domstol är behörig enligt artikel 5.2 i konventionen. Till skillnad från artikel 2 första stycket, enligt vilken talan skall väckas vid domstolen i den konventionsstat där svaranden har sitt hemvist, stadgas i denna bestämmelse följande:

"Talan mot den som har hemvist i en konventionsstat kan väckas i en annan konventionsstat:

...

2) om talan avser underhållsbidrag, vid domstolen i den ort där den underhållsberättigade har sin hemvist eller vanliga vistelseort eller, om talan har samband med frågan om någons rättsliga status, vid den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva denna fråga, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap;"

6 James Long har däremot hävdat att denna bestämmelse inte är tillämplig. Han anser nämligen att Jackie Farrell inte har status som underhållsberättigad ("maintenance creditor") i den mening som avses i artikel 5.2 i konventionen, eftersom det inte finns något rättsligt avgörande ("maintenance order") som tillerkänner henne denna status.

7 District Court har i första instans avvisat ansökan på grund av bristande behörighet. Jackie Farrell har överklagat detta beslut till den hänskjutande domstolen som har ställt följande fråga till domstolen:

"Krävs det enligt artikel 5.2 i konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, undertecknad i Bryssel den 27 september 1968, att en sökande med hemvist i Irland för att kunna väcka talan om utgivande av underhållsbidrag vid irländsk domstol mot en svarande med hemvist i Belgien först måste ha erhållit en dom enligt vilken svaranden förpliktas utge underhållsbidrag till sökanden ('order for maintenance')?"

8 Genom denna fråga vill den nationella domstolen i huvudsak få klarhet i om artikel 5.2 första delen av meningen i konventionen skall tolkas på så sätt att termen "underhållsberättigad" avser var och en som väcker talan om underhållsbidrag,

inklusive den som för första gången väcker en sådan talan, eller endast personer som redan tidigare tillerkänts rätt till underhållsbidrag genom ett rättsligt avgörande.

9 Den nationella domstolen anser sig vara tvungen att ställa denna fråga på grund av att artikel 1 i Jurisdiction of Courts and Enforcement of Judgments (European Communities) Act 1988, genom vilken Brysselkonventionen inkorporerades i den irländska rättsordningen, innehåller följande definition:

— "med termen 'underhållsberättigad' ('maintenance creditor') avses i samband med ett beslut om utgivande av underhåll ('maintenance order') den person som har rätt till de bidrag som fastslås genom beslutet."

Upptagande till sakprövning av tolkningsfrågan

10 Svaranden i målet vid den nationella domstolen har bestritt att tolkningsfrågan är relevant, eftersom den underhållsskyldighet som är föremål för tvisten i målet vid den nationella domstolen är av accessorisk karaktär i förhållande till frågan om faderskapet som gäller frågan om någons rättsliga status. Detta skulle innebära att den tillämpliga bestämmelsen inte är den första delen av artikel 5.2, där termen "underhållsberättigad" finns, utan den andra delen av meningen.

11 Det kan på denna punkt erinras om att det, med hänsyn till behörighetsfördelningen inom ramen för det förfarande för begäran om förhandsavgörande som föreskrivs i protokollet av den 3 juni 1971 om EG-domstolens tolkning av konventionen, uteslutande ankommer på den nationella domstolen att avgöra vilka

frågor denna vill ställa till domstolen. Enligt fast rättspraxis ankommer det nämligen uteslutande på de nationella domstolarna, som handlägger målen och är ansvariga för de kommande rättsliga avgörandena av dessa, att med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som om de frågor som förs vidare till domstolen är av betydelse härför (se dom av den 27 oktober 1993 i mål C-127/92, Enderby, Rec. 1993, s. I-5535, punkt 10).

Tolkningsfrågan

12 I syfte att besvara den ställda frågan skall påpekas att det framgår av fast rättspraxis (se, bland andra, domstolens dom av den 13 juli 1993 i mål C-125/92, Mulox IBC, Rec. 1993, s. I-4075, punkt 10, respektive av den 9 januari 1997 i mål C-383/95, Rutten, REG 1997, s. I-57, punkt 12) att domstolen i princip uttalar sig till fördel för en autonom tolkning av de uttryck som används i konventionen så att det säkerställs att denna ges full verkan mot bakgrund av syftet med artikel 220 i EEG-fördraget som konventionen upprättades för att genomföra.

13 Endast en sådan tolkning kan säkerställa en enhetlig tillämpning av konventionen vars ändamål bland annat är att harmonisera regler om domstols behörighet i konventionsstaterna. Denna tolkning innebär att såvitt det är möjligt undvika en ökning av de behörighetsgrundande rättsliga omständigheterna avseende samma rättsliga förhållande och förstärka rättsskyddet för de personer som har hemvist inom gemenskapen, genom att möjliggöra för sökanden att på ett enkelt sätt ta reda på vid vilken domstol talan skall väckas och på samma gång för svaranden att på ett rimligt sätt kunna förutse vid vilken domstol en talan kan komma att väckas gentemot honom (se den ovan nämnda domen i mål C-125/92, Mulox IBC, punkt 11, respektive i mål C-383/95, Rutten, punkt 13).

14 Dessa överväganden gör sig även gällande vid tolkningen av begreppet "underhållsberättigad" i artikel 5.2 första delen av meningen i konventionen, med hänsyn till att det inte finns något som tyder på att föreskriften hänvisar till domstolslandets lag för att bestämma innebörden av detta begrepp.

15 Vad gäller innebörden av begreppet har särskilt två uppfattningar framförts vid domstolen. Enligt den första uppfattningen, som har åberopats av svaranden i målet vid den nationella domstolen, faller endast sådana personer in under detta begrepp som redan genom ett tidigare rättsligt avgörande har tillerkänts en rätt till underhåll. En talan som en sökande väcker första gången för att få underhållsskyldigheten fastställd skulle principiellt sett inte täckas av denna föreskrift.

16 Enligt den andra uppfattningen, vilken delas av sökanden i målet vid den nationella domstolen, den irländska, den tyska och den brittiska regeringen samt av kommissionen, skall begreppet utsträckas till att omfatta alla sökande som för talan om underhållsbidrag, inklusive dem som första gången för en sådan talan.

17 Mot denna bakgrund skall syftet med artikel 5.2 i konventionen fastställas.

18 I artikel 5 anförs en rad undantag från regeln i artikel 2 första stycket enligt vilken talan skall väckas vid domstolen i den konventionsstat där svaranden har sitt

hemvist. Vart och ett av de i artikel 5 anförda undantagen från denna regel har sitt eget specifika syfte.

19 Det undantag som föreskrivs i artikel 5.2 har särskilt som mål att ge den som för talan om underhåll, som anses som den svagaste parten i ett sådant förfarande, en alternativ behörighetsgrund. Genom att förfara på detta sätt har upphovsmännen till konventionen velat ge detta syfte företräde framför det syfte som eftersträvas med artikel 2 första stycket, nämligen att skydda svaranden som allmänt sett är den svagare parten, eftersom det är mot denne som sökanden väcker talan.

20 Det råder inga delade meningar om att upphovsmännen till konventionen har avsett detta i det fall då en sökande, som har väckt talan med stöd av artikel 5.2, redan har tillerkänts rätt till underhållsbidrag genom ett tidigare rättsligt avgörande, och syftet med den nya talan antingen är att beloppet för underhållsbidraget skall fastställas, om detta inte har skett genom det tidigare avgörandet, eller att ett redan fastställt belopp skall ändras eller det är fråga om fullgörelse av underhållsskyldigheten då svaranden betalar för sent eller inte alls.

21 Frågan är då om upphovsmännen till konventionen har haft samma avsikt när en person med stöd av artikel 5.2 väcker talan om underhållsbidrag, utan att dessförinnan ha tillerkänts rätt till underhållsbidrag genom ett rättsligt avgörande.

22 Frågan bör besvaras jakande.

23 I artikel 5.2 omnämns nämligen den "underhållsberättigade" i allmänhet, utan att det görs någon skillnad mellan en person som redan har tillerkänts rätt till underhållsbidrag och någon som ännu inte har tillerkänts någon sådan rätt.

24 Detta konstaterande bekräftas i den rapport som upprättades av den expertkommitté som utarbetade texten till konventionen, den så kallade Jenardrapporten (EGT C 59, 1979, s. 1, och särskilt s. 25 [vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå). I rapporten görs följande anmärkning beträffande artikel 5.2:

"Det är domstolen där den underhållsberättigade har sitt hemvist som bäst kan avgöra om han är i behov av underhåll och bestämma storleken på detsamma.

För att bringa konventionen i överensstämmelse med Haagkonventionen föreskrivs i artikel 5.2 emellertid även att domstolen på den ort där den underhållsberättigade vanligen vistas är behörig. Detta ytterligare kriterium är motiverat i mål om underhållsbidrag, eftersom det gör det möjligt i synnerhet för en maka som har övergetts av sin make att väcka talan mot denne om utgivande av underhållsbidrag vid domstolen på den ort där hon själv vanligen vistas, och inte vid domstolen där hon formellt sett har sitt hemvist.

...

Beträffande underhållsbidrag har kommittén inte förbisett att det kan uppkomma problem med prejudiciella frågor (till exempel frågan om faderskap). Kommittén har emellertid ansett att detta problem inte hör ihop med reglerna om domstols

behörighet och att hänsyn skall tas till dessa svårigheter i avdelningen om erkännande och verkställighet av rättsliga avgöranden."

25 Härav följer att artikel 5.2 i konventionen är avsedd att tillämpas i samtliga fall då talan avser underhållsbidrag, inklusive det fall då någon väcker en sådan talan för första gången, och att en utredning om faderskapet inom ramen för ett sådant förfarande, i egenskap av prejudiciell fråga, inte har föranlett upphovsmännen till konventionen att tillgripa en annan lösning.

26 Det kan tilläggas att det inte har framförts något avgörande argument mot en sådan tolkning.

27 Med hänsyn till de föregående övervägandena skall artikel 5.2 första delen av meningen i konventionen tolkas på så sätt att termen "underhållsberättigad" avser var och en som väcker talan om underhållsbidrag, inklusive den som väcker en sådan talan för första gången.

Rättegångskostnader

28 De kostnader som har förorsakats den irländska, den tyska och den brittiska regeringen samt Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 15 maj 1995 förts vidare av Circuit Court, County of Dublin — följande dom:

Artikel 5.2 första delen av meningen i konvention av den 27 september 1968 om domstols behörighet och verkställighet av domar på privaträttens område i dess ändrade lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungarikets Storbritannien och Nordirland tillträde och enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde skall tolkas på så sätt att termen "underhållsberättigad" avser var och en som väcker talan om underhållsbidrag, inklusive den som väcker en sådan talan för första gången.

Mancini Kakouris Hirsch

Ragnemalm Schintgen

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 20 mars 1997.

R. Grass

Justitiesekreterare

G.F. Mancini

Ordförande på sjätte avdelningen